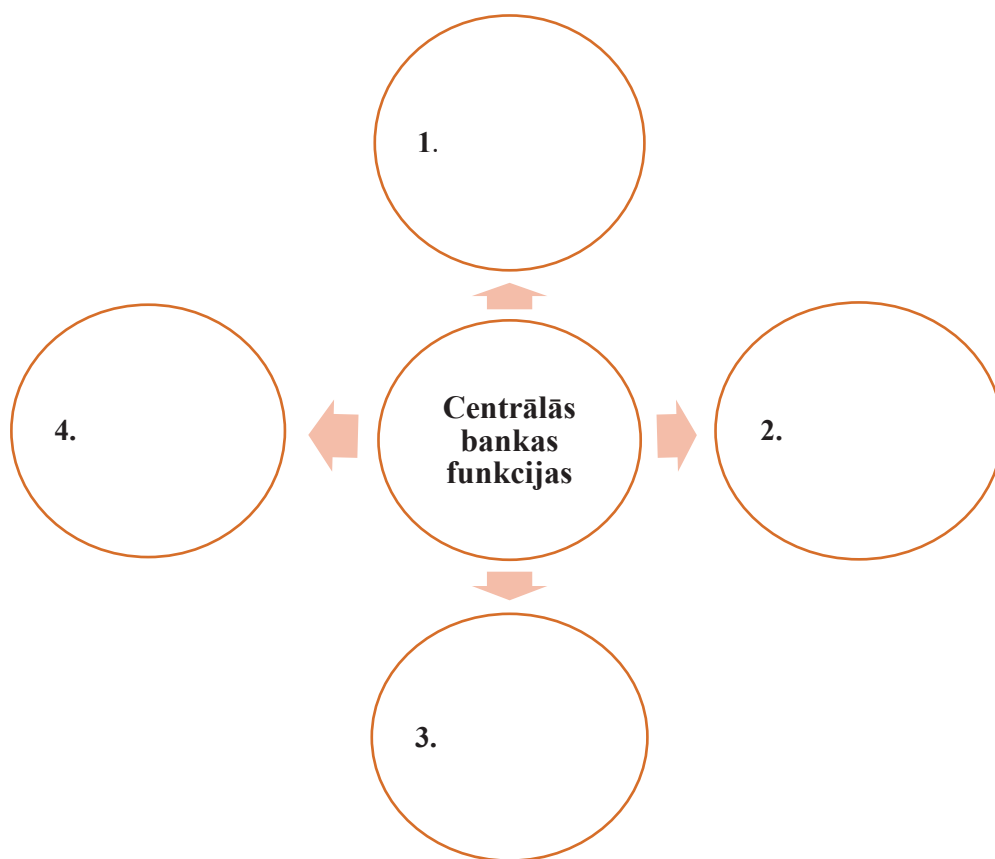

Banka un tās funkcijas

Sasniedzamais rezultāts: vingrinu prasmi atpazīt centrālās bankas un komercbankas funkcijas, aprēķināt kredītu un noguldījumu procentus, pieņemt atbildīgus lēmumus, izvērtējot dažādu finanšu institūciju piedāvāto pakalpojumu saimniecisko izdevīgumu.

1. uzdevums. Noskaties filmu “Latvijas banka – Latvijas Republikas centrālā banka” (tiešsaistē pieejams: <https://www.naudasskola.lv/lv/skaties/filmas/latvijas-banka-latvijas-republikas-centrala-banka>). Pēc filmas noskatīšanās pārī apspriediet centrālās bankas funkcijas, apkopojiet informāciju grafiskajā organizatorā. Salīdziniet iegūtās ziņas ar informāciju atgādnē “Centrālās bankas un komercbankas funkcijas”, vajadzības gadījumā veiciet pieļauto kļūdu labojumu!

2. uzdevums. Izmantojot atgādni “Centrālās bankas un komercbankas funkcijas”, nosaki centrālās bankas (CB) un komercbankas funkcijas (KB)! Iekavās ieraksti, tavuprāt, pareizo atbildes variantu!

- A. Kredītu piedāvāšana valsts iedzīvotājiem. (.....)
- B. Naudas laišana apgrozībā. (.....)
- C. Maksājumu sistēmas darbības nodrošināšana. (.....)
- D. Finanšu statistikas datu vākšana un apkopošana. (.....)
- E. Komunālo maksājumu pieņemšana.(.....)
- F. Kredītu piešķiršana komercbankām.(.....)
- G. Noguldījumu pieņemšana no valsts iedzīvotājiem.(.....)

Ziņa skolēnam

Jebkuras bankas pamatfunkcijas ir noguldījumu pieņemšana un kredītu izsniegšana. Lai izvēlētos saimnieciski izdevīgāko piedāvājumu, ir jāizvērtē noguldījumu/kredītu piešķiršanas nosacījumi un ienesīguma/pārmaksas lielums.

Noguldījums ir naudas līdzekļu glabāšana bankas kontā uz noteiktu laiku ar procentiem.

Kredīts ir naudas līdzekļu aizņemšanās uz noteiktu termiņu par noteiktu atlīdzību jeb procentiem.

Noguldījumu ienesīguma vai kredīta pārmaksas aprēķināšanas formula:

$$S = K (1 + in)$$

S – summa perioda beigās;

K – noguldījuma vai kredīta sākotnējā summa;

i – procentu likme periodā, izteikta ar decimālskaitli;

n – periodu (piem., gadu, mēnešu) skaits.

Piezīme: “i” un “n” jābūt vienā mērogā (piem., ja “i” ir par vienu gadu, tad “n” ir gadu skaits)!

Piemērs:

Anna noguldīja bankā 3000 eiro uz četriem gadiem ar procentu likmi 6 % gadā. Kādu naudas summu Anna izņems no bankas termiņa beigās?

$$3000 (1 + 4 \times 0,06) = 3720 \text{ eiro}$$

3. uzdevums. Izlasi situācijas un atbildi uz jautājumu! Atbildi pamato ar aprēķiniem!

3.1. Jāņa vecāki nolēma kādā no komercbankām atvērt noguldījuma kontu un noguldīt tajā uz trim gadiem 2000 eiro. Pēc trim gadiem vecāki vēlējās par noguldīto naudu iegādāties jaunas mēbeles, kuras maksātu apmēram 2250 eiro. Banka “MAL” piedāvā par noguldījumiem 7 % gadā. Vai Jāņa vecākiem izdosies pēc trim gadiem īstenot savu ieceri, ja viņi noguldīs naudu bankā “MAL”? Padomā un uzraksti, vai noguldījums ir vienīgais bagātības uzkrāšanas veids! Atbildi pamato ar faktos balstītiem argumentiem!

3.2. Žanis nolēma atvērt savu autoservisu. Iekārtu iegādei viņam pietrūka 5000 eiro. Žanis nolēma trūkstošos naudas līdzekļus aizņemties bankā “Alfa”, kas piedāvāja kredītu uz diviem gadiem par 12 % gadā. Kādu naudas summu Žanim vajadzēs atdot bankai “Alfa” termiņa beigās? Padomā un uzraksti, kādos gadījumos kredītu ņemšana ir:

- saimnieciski pamatota;
- saimnieciski nepamatota!

4. uzdevums. Strādāji pāri! Izvēlieties divas no Latvijā esošajām komercbankām, piemēram, “Swedbank”, “SEB”, “Citadele”, “Luminor” u. c. Izpētiet izvēlēto komercbanku mājaslapās esošo informāciju un uzrakstiet, kādus pakalpojumus bankas sniedz pusaudžiem. Iegūto informāciju apkopojiet Venna diagrammā, kur katrā no apliem ierakstiet vienas bankas sniegtos pakalpojumus, kādi nav raksturīgi otrai bankai. Laukumā, kurš izveidojies, abiem apliem krustojoties, ierakstiet tos pakalpojumus, kas abām bankām ir kopīgi!

5. uzdevums. Izlasi situācijas aprakstu par centrālās bankas īstenoto naudas daudzuma regulēšanas politiku, aizpildi loģisko seku ķēdīti, izvēloties vienu no piedāvātajiem atbilžu variantiem katrā ķēdes posmā! Pēc loģiskās ķēdītes aizpildīšanas argumentēti atbilde uz jautājumu!

Situācija

Kādā valstī bija augsts inflācijas līmenis, tāpēc valsts centrālā banka nolēma samazināt naudas daudzumu apgrozībā. Šī mērķa sasniegšanai centrālā banka sāka izsniegt mazāk kredītu komercbankām.

	Centrālā banka sāka izsniegt mazāk kredītu komercbankām.
	Komercbanku rīcībā esošie naudas līdzekļi: a) samazinājās; b) palielinājās; c) nemainījās.
	Komercbanku piedāvāto kredītu procenti: a) samazinājās; b) palielinājās; c) nemainījās.
	Pircēju pieprasījums pēc kredītiem: a) samazinājās; b) palielinājās; c) nemainījās.
	Pieprasījums pēc precēm: a) samazinājās; b) palielinājās; c) nemainījās.
	Naudas daudzums apgrozībā: a) samazinājās; b) palielinājās; c) nemainījās.
	Preču cenas: a) samazinājās; b) palielinājās; c) nemainījās.

Vai centrālā banka sasniedza izvirzīto mērķi? Atbilde pamato!